

dr hab. inż. Piotr Kwiatkiewicz, prof. UAM
Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM
Zakład Studiów nad Bezpieczeństwem
Ul. Uniwersytetu Poznańskiego 5
61-614 Poznań

Poznań, dnia 1 listopada 2023 r.

Recenzja dysertacji doktorskiej mgr Alana Berouda *Bezpieczeństwo energetyczne Polski w perspektywie zagrożeń wewnętrznych oraz międzynarodowych: stan obecny, wyzwania, perspektywy* – napisanej pod kierunkiem dr hab. Józef Młyńskiego, prof. UKEN oraz dr hab. Robert Kłaczyńskiego, prof. UKEN na Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Przedmiotem recenzji jest szczegółowa ocena, czy rozprawa spełnia warunki określone art.187 ust.1 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2020, poz. 85 ze zm.). Wynikającym z nadmienionego aktu prawnego wymogiem jest, by rozprawa doktorska przygotowana pod opieką promotorów, którymi są: dr hab. Józef Młyński, prof. UKEN oraz dr hab. Robert Kłaczyński, prof. UKEN, stanowiła oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazała ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej, a także umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Niniejszą recenzję napisano, kładąc akcent na przytoczone wymogi.

Tytuł pracy:

Tytuł „*Bezpieczeństwo energetyczne Polski w perspektywie zagrożeń wewnętrznych oraz międzynarodowych: stan obecny, wyzwania, perspektywy*” jest trafny i precyzyjnie wytycza zakres badawczy pracy. Sformułowanie „bezpieczeństwo energetyczne” jest kluczowe i odnosi się do zagadnień związanych z zaopatrzeniem gospodarki i społeczeństwa w paliwa oraz energię elektryczną i ciepłą. W nadanym mu kontekście tematycznym jest to istotnym problemem zarówno z punktu widzenia polityki wewnętrznej, jak i międzynarodowych relacji.

Tytuł jest też uzasadniony z perspektywy nauk o bezpieczeństwie. Wpisuje się w obszar badań związanych z zarządzaniem sektorem energetycznym, polityką energetyczną oraz bezpieczeństwem narodowym, co stanowi istotny zakres ich dociekań naukowych. Oceniając

trafność wyboru pod względem naukowym, warto wyróżnić i wyeksponować następujące jego walory:

- precyzyjność: jak wspomniano, jasno pozwala na jednoznaczne określenie zakresu badań. Skupienie się na "uwarunkowaniach polityki bezpieczeństwa energetycznego" w Polsce wskazuje na analizę czynników i determinantów, które wpływają na podejmowanie decyzji w tym obszarze.

- aktualność i znaczenie: bezpieczeństwo energetyczne to kwestia o ogromnym znaczeniu zarówno na poziomie narodowym, jak i międzynarodowym. Polska jako kraj zależny od dostaw energii, musi efektywnie zarządzać swoimi zasobami energetycznymi oraz dostawami energii. To wyzwanie wymaga analizy i badań naukowych.

- interdyscyplinarność: łącząc aspekty z zakresu polityki, ekonomii, inżynierii, środowiska i stosunków międzynarodowych. Wielopłaszczyznowość dociekań umożliwia bardziej kompleksową analizę problemu bezpieczeństwa energetycznego.

- implikacje polityczne: wiążą się z koniecznością analizy polityki energetycznej i polityki publicznej. Decyzje podejmowane w tym obszarze mają wpływ na kształtowanie polityki państwa oraz relacje międzynarodowe.

- kontekst międzynarodowy: Polska jest częścią globalnego systemu energetycznego, co przyczynia się do konieczności analizy sytuacyjnej w wymiarze ponadnarodowym. Kluczowe miejsce zajmuje tu kontekst współpracy międzynarodowej i geopolityki.

Podsumowując, wybór tematu "Bezpieczeństwo energetyczne Polski w perspektywie zagrożeń wewnętrznych oraz międzynarodowych: stan obecny, wyzwania, perspektywy" jest naukowo trafny z uwagi na aktualność, interdyscyplinarność, implikacje polityczne, znaczenie dla bezpieczeństwa narodowego i współpracy międzynarodowej. To temat, który stanowi ważny wkład w rozwijanie wiedzy w dziedzinie nauk o bezpieczeństwie

W przypadku pracy napisanej przez mgr Alana Berouda warto podnieść kwestie wyjścia poza schematyczne rozwiązania właściwe dla powstających w Polsce dysertacji z zakresu nauk o bezpieczeństwie. Standardem pozostaje lokowanie w tytule ram chronologicznych i terytorialnych. W przypadku niniejszej pracy promotorzy i doktorant zdecydowali się odejść od stosowania ograniczników w postaci czasu i miejsca. O ile casus terytorialny można uznać za częściowo spełniony poprzez zastosowanie określnika "Polski", to wskazane „stan obecny i perspektywy” są daleko mniej czytelne. Czynią wprawdzie tytuł bardziej uniwersalnym, ale jednocześnie też narażają go na zarzut ogólnikowości.

Struktura, zawartość merytoryczna i język pracy:

Treść zasadnicza zawiera 227 stron, całość 268. Składają się na nią: wprowadzenie, pięć rozdziałów, zakończenie. Całość zamyka nad wyraz bogata bibliografia licząca kilkaset pozycji.

Struktura pracy jest klasyczna i przewidywalna, składająca się z pięciu rozdziałów, poprzedzona tradycyjnym wstępem. Wstęp stanowi fundament pracy, w którym uzasadniono wybór tematu, sprecyzowano cele badawcze, przedstawiono przyjęte podejście badawcze, omówiono wykorzystane metody badawcze oraz przytoczono źródła literaturowe wykorzystane w analizie.

Rozdział pierwszy: Metodologiczny Kontekst Bezpieczeństwa Energetycznego, stanowi ważne wprowadzenie do problematyki bezpieczeństwa energetycznego, koncentrując się na aspektach metodologicznych. Autor dokonuje analizy definicji i modeli bezpieczeństwa oraz przedstawia teoretyczne ramy pojęcia bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto w tym rozdziale omawia bezpieczeństwo energetyczne w kontekście innych rodzajów bezpieczeństwa, wykazując, jak te dziedziny przenikają się nawzajem. Doktorant poświęca uwagę kluczowym narzędziom i mechanizmom kształtującym bezpieczeństwo energetyczne, zwracając szczególną uwagę na procesy dywersyfikacji, które stanowią istotny element kultury energetycznej państwa. Autor stawia sobie za zadanie klarowne zdefiniowanie oraz opisanie procesów dywersyfikacji w kontekście analizy zarówno definicji, jak i modeli, co jest istotne dla zrozumienia strategicznej kultury energetycznej państwa.

Rozdział drugi: Zasoby Energetyczne Polski – poświęcony został analizie wielkości zasobów surowców energetycznych, takich jak węgiel kamienny, brunatny, ropa naftowa i gaz ziemny. Mgr Alan Beround analizuje w nim m.in. możliwości i ograniczenia sektora wydobywczego w Polsce, włączając w to perspektywy jego rozwoju w dającej się przewidzieć przyszłości. Doktorant uwzględnia w tej części także wpływ procesów zachodzących na poziomie Unii Europejskiej na decyzje podejmowane przez władze polskie, zwłaszcza w kontekście norm dotyczących dekarbonizacji sektora energetycznego i zwiększania udziału energii odnawialnej.

Rozdział trzeci: Dywersyfikacja Dostaw Surowców Energetycznych do Polski skupia się na zmianach, jakie miały miejsce w zakresie pozyskiwania ropy naftowej, gazu ziemnego i węgla kamiennego przez Polskę w ostatnich latach. Autor przeprowadza krytyczną analizę aspektów ekonomicznych i logistycznych, które wpływają na proces dywersyfikacji, oraz analizuje znaczenie polityki w podejmowaniu kluczowych decyzji w tym zakresie.

Rozdział czwarty: Polski System Energetyczny: Stan Obecny i Perspektywy - podejmuje zagadnienia związane z produkcją energii elektrycznej i ciepłej w Polsce oraz omawia perspektywy związanego z tym sektora energetycznego, włączając w to budowę polskiego sektora energii atomowej.

Rozdział piąty: Wpływ Otoczenia Zewnętrznego na Sytuację Polskiego Sektora Energetycznego to część, w której doktorant pokusił się o dokonanie analizy wpływu czynników zewnętrznych, takich jak czynniki polityczne i ekonomiczne, na sytuację polskiego sektora energetycznego. Mgr Alan Beroud weryfikuje przedstawione prognozy rozwoju sytuacji poprzez analizę wpływu zarówno czynników wewnętrznych, jak i międzynarodowych, uwzględniając zarówno aspekty "soft power" i "hard power".

Ostatnią częścią pracy jest Zakończenie. Doktorant odniósł się w niej do rozważań zawartych w treści zasadniczej, starając się w odniesieniu do poruszanych problemów przedstawiać wyniki swych dociekań.

Podsumowując, przedstawiona struktura pracy pozwala na kompleksową analizę i zrozumienie zagadnień związanych z bezpieczeństwem energetycznym Polski oraz jej zasobami energetycznymi, dywersyfikacją dostaw surowców energetycznych i wpływem otoczenia zewnętrznego na sektor energetyczny. Autor w sposób dający się określić mianem satysfakcjonującego przeanalizował kluczowe dla problematyki zagadnienia, co pozwoliło mu uzyskać głębszy obrazu stanu bezpieczeństwa.

Doktorant prezentuje w swojej dysertacji spójną i merytorycznie bogatą argumentację. Praca wyróżnia się syntetycznym podejściem, a logiczna konstrukcja wywodu została starannie przemyślana. Autor zachowuje poprawność w narracji we wszystkich jej aspektach. Szczególnie wartościowy jest aspekt interdyscyplinarności, gdzie płynnie łączy elementy nauk politycznych, administracyjnych, prawa, o bezpieczeństwie, ekonomii i klimatologii. Ten holistyczny charakter pracy stanowi znaczący atut i świadczy o potencjale badawczym doktoranta. Jego zdolność do operowania różnymi dziedzinami tematu wzmacnia wartość merytoryczną przekazu.

Autor skutecznie unika nadmiernych dygresji i nie wplata w treść pracy elementów o charakterze anegdotycznym, co eliminuje możliwość niejasności interpretacyjnych i pozwala skoncentrować się na kluczowym wywodzie. Merytoryczna treść jest pozbawiona zbędnego balastu, który czasami jest obecny w pracach tego typu. Autorowi udało się uniknąć odniesień niezwiązanych z meritum, co może czasem zaburzać przekaz. Warto jednak zaznaczyć, że w pracy pojawiają się wtręty publicystyczne, co jest zrozumiałe, biorąc pod uwagę medialny

charakter tematu bezpieczeństwa energetycznego. Chociaż te elementy tworzą pewien balast, nie mają one negatywnego wpływu na ogólną wartość merytoryczną pracy.

Podobnym problemem jest nie do końca satysfakcjonująca sprawność stylistyczne pracy. Autor nie zadbał też o staranność redakcyjną, co dodatkowo obniża jakość całej pracy. Liczne pomyłki edycyjne, zdarzające się tzw. „wdowy” i „bękarty”, fatalne podziały wersów pozostawiające długie prześwity, nie są świadczą dobrze o staranności i skrupulatności prac edycyjnych doktoranta.

Metodologia pracy:

W badaniach przeprowadzonych w rozprawie doktorskiej Alan Beroud nie ograniczył się do jednej czy dwóch metod naukowych, co stanowi istotny atut jej metodologii. Wykorzystał m.in. studium przypadku, metodę scenariuszową i elementy metody porównawczej. Zostały one dostosowane do potrzeb analizy problemowej zawartej w pracy.

Metoda studium przypadku jako metoda o znaczeniu uniwersalnym, znalazła zastosowanie we wszystkich rozdziałach pracy. Jest to trafne podejście, ponieważ pozwala na dogłębną analizę wybranych wydarzeń, danych i informacji, co jest istotne w kontekście badania bezpieczeństwa energetycznego. Jednakże autor słusznie podkreślił konieczność solidnego przygotowania teoretycznego i praktycznego do zastosowania tej metody, co stanowi kluczowy aspekt jej skuteczności.

Metoda porównawcza została wykorzystana w celu konfrontacji rzeczywistości ekonomicznej i politycznej z obecnym stanem, co pozwoliło na ilustrowanie dynamiki przemian i zaniechań w badanym obszarze. Jest to adekwatne podejście, zwłaszcza w analizie zmian w sektorze energetycznym.

Dodatkowo doktorant uwzględnił metodę analizy systemowej bezpieczeństwa, zainspirowaną szkołą kopenhaską. Ta perspektywa pozwala na szersze spojrzenie na badane zjawiska, co jest wartościowe szczególnie w przypadkach, gdzie istnieją związki między sektorem energetycznym a innymi obszarami. Przykładem jest wpływ rosyjsko-ukraińskiego konfliktu na rozwój energetyki atomowej w Polsce.

Ponadto użyta została metoda scenariuszowa. Pozwala ona na tworzenie prognoz rozwoju bezpieczeństwa energetycznego Polski. Autor słusznie podkreśla zasadność jedynie tworzenia przewidywań krótko i średnioterminowych, ze względu na dynamiczne zmiany w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego i relacji międzynarodowych.

Podsumowując, zastosowane metody badawcze w pracy doktorskiej są trafne i adekwatne do analizy problemów związanych z bezpieczeństwem energetycznym Polski. Autor wykazał się starannością w doborze narzędzi badawczych, co przyczyniło się do solidności i wartości merytorycznej pracy.

Bibliografia:

Doktorant w swojej dysertacji przeprowadził obszerną analizę, wykorzystując literaturę fachową z zakresu problematyki energetycznej, opublikowaną zarówno w monografiach problemowych, jak i w renomowanych periodykach naukowych oraz branżowych. Liczba pozycji, z których korzystał, osiągnęła kilkaset, co dowodzi staranności i gruntowności przeprowadzonych badań. Spis wykorzystanej literatury obejmuje niemal 30 stron, co świadczy o bogactwie źródeł informacji wykorzystanych w pracy.

Ponadto doktorant posłużył się danymi publikowanymi przez koncerny i firmy energetyczne, co pozwoliło na uwzględnienie praktycznych aspektów funkcjonowania sektora energetycznego. Jego podejście było interdyscyplinarne, co oznaczało korzystanie z tekstów z różnych dziedzin wiedzy, takich jak prawo, stosunki międzynarodowe, nauki przyrodnicze i techniczne. Ta wszechstronność pozwoliła na bardziej kompleksowe spojrzenie na temat bezpieczeństwa energetycznego, co znacząco wzbogaciło przekaz merytoryczny dysertacji.

Problematyka i usytuowanie pozycji w literaturze przedmiotu

W literaturze przedmiotu dostępnej zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym, odnaleźć można bardzo wiele publikacji traktujących o bezpieczeństwie energetycznym. W kontekście analizy krajowej często podejmuje się kwestie związane z oceną polityki energetycznej w Polsce, uwzględniając cele, strategie oraz efektywność działań mających na celu dywersyfikację źródeł surowców oraz kierunków dostaw energii. Ponadto, badacze identyfikują czynniki, które wpływają na kształtowanie bezpieczeństwa energetycznego Polski, uwzględniając aspekty polityczne, ekonomiczne, społeczne oraz technologiczne.

Mimo obecności licznych pozycji na rynku publikacji naukowych, niewiele z nich łączy wszystkie te elementy w spójną całość i nie prezentuje jednolitej perspektywy badawczej w

wymiarze analitycznym. Jednakże doktorant w swojej pracy efektywnie integruje te różnorodne elementy, co stanowi istotny wkład w pogłębienie rozważań na temat bezpieczeństwa energetycznego w kontekście polskiego systemu politycznego.

Podobna sytuacja zachodzi w odniesieniu do roli instytucji, organizacji pozarządowych i parlamentarzystów w kształtowaniu polityki energetycznej i bezpieczeństwa energetycznego. Działania lobby, rywalizacja różnych interesów i wpływ tych aktorów na procesy decyzyjne w obszarze polityki energetycznej są rzadziej analizowane przez środowiska badawcze w Polsce, co tworzy wyraźną lukę w badaniach. W wielu fragmentach pracy doktorskiej doktoranta te braki w analizie wypełniane są przynajmniej częściowo. Dlatego praca ta stanowi znaczący wkład w rozwijanie analizy problematyki bezpieczeństwa energetycznego w realiach polskiego systemu politycznego.

Ocena końcowa

Podjęte przez mgr. Alana Berouda wysiłki badawcze przyniosły rezultat, który należy uznać za naukowo satysfakcjonujący. Zasadniczy cel, który sobie postawił został osiągnięty. Rezultaty poszukiwań prowadzonych przez doktoranta stanowią ważny wkład poznawczy i przyczyniają się do uzupełnienia stanu wiedzy w nakreślonej tytułem problematyce. Prace mgr Alana Berouda oceniam pozytywnie, za walor recenzowanej dysertacji uważam jej oryginalność i poziom merytoryczny.

Podsumowując recenzję, stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Alana Berouda *Bezpieczeństwo energetyczne Polski w perspektywie zagrożeń wewnętrznych oraz międzynarodowych: stan obecny, wyzwania, perspektywy* – napisaną pod kierunkiem dr hab. Józef Młyńskiego, prof. UKEN oraz dr hab. Robert Kłaczyńskiego, prof. UKEN na Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie stanowi oryginalny i nowatorski utwór naukowy, w którym potwierdzona została ogólna wiedza teoretyczna doktoranta z zakresu nauk o bezpieczeństwie. Wyczerpuje to wymagania wymogi art.187 ust.1 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2020, poz. 85 ze zm.) Wnioskuje o dopuszczenie mgr. Alana Berouda do kolejnych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora.

dr hab. inż. Piotr Kwiatkiewicz, prof. UAM